

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 27 kwietnia 2016 roku

ZSS.422.22.2016.KK

**Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości**

Szanowny Panie Ministrze,

dostrzegając potrzebę jak najlepszego zabezpieczenia dzieci z niepełnosprawnościami, chciałbym zwrócić uwagę Pana Ministra na problematykę związaną z brakiem biegłych pojawiającą się na etapie postępowań sądowych zainicjowanych odwołaniem od orzeczeń Wojewódzkich Zespołów do spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Postępowania w zakresie orzekania o niepełnosprawności u osób do 16. roku życia dotyczą stwierdzenia, iż naruszona została sprawność fizyczna lub psychiczna o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodująca konieczność zapewnienia małoletniemu całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku. U małoletnich powyżej 16. roku życia określa się zaś stopień niepełnosprawności. Dla ustalenia powyższych okoliczności niezbędne są wiadomości specjalne w rozumieniu art. 278 § 1 k.p.c.

Okoliczności te nie mogą być ustalane przez Sąd samodzielnie lub wyłącznie na podstawie innych dowodów zgłaszanych przez strony postępowania. Dowód z opinii biegłych jest bowiem w tej kategorii spraw tzw. dowodem koronnym, analizującym i sumującym przeciwstawne oceny prezentowane przez strony *Dowód z opinii lekarza biegłego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych* SSN Beata Gudowska, *Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Gospodarczych 2001 r., nr 6, s. 8-12.*

Z uwagi na powyższe Sąd nie może zastępować tego dowodu innym; dowodem z zeznań świadków, zaświadczeń lekarskich. W orzecznictwie wskazuje się, że opinia

26 lat Konwencji
o Prawach Dziecka

biegłych w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych podlega ocenie na podstawie właściwych dla jej przedmiotu kryteriów zgodności z zasadami logiki i wiedzy powszechnej, poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, a także sposobu motywowania oraz stopnia stanowczości wyrażonych w niej wniosków *tak: uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 10 października 2013 r. III AUa 395/13 System Informacji Prawnej LEX nr 1386210.*

Na przykładzie zgłaszanych do Rzecznika Praw Dziecka spraw związanych z postępowaniami sądowymi w przedmiocie orzekania o niepełnosprawności oraz o stopniu niepełnosprawności zaniepokojenie budzi brak dostatecznej liczby biegłych o specjalizacjach dziecięcych, długie terminy oczekiwania na badanie u biegłych sądowych, czy też brak konkretnych specjalistów na listach Prezesów Sądów Okręgowych. Czynniki te powodują znaczne przedłużanie postępowań związanych z oczekiwaniem na możliwy termin badania u biegłego jak też długi czas oczekiwania na samą opinię sądową (biegli często występują o wyrażenie zgody na przedłużenie czasu do sporządzenia opinii w związku z dużą liczbą spraw). Niewystarczająca liczba biegłych o specjalizacjach dziecięcych w praktyce powoduje konieczność ustalania przez sąd, który z biegłych z listy podejmie się sporządzenia opinii w sprawie małoletniego. Czas prowadzenia postępowań związku z powyższym ulega znacznemu przedłużeniu, co w ocenie Rzecznika godzi w konstytucyjne prawo rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zawarte w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Zgodnie z art. 3 ust 1 i 2 Konwencji o prawach dziecka *we wszystkich działaniach dotyczących dzieci, podejmowanych przez publiczne lub prywatne instytucje opieki społecznej, sądy, władze administracyjne lub ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędną będzie najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka. Państwa-Strony działają na rzecz zapewnienia dziecku ochrony i opieki w takim stopniu, w jakim jest to niezbędne dla jego dobra, biorąc pod uwagę prawa i obowiązki jego rodziców, opiekunów prawnych lub innych osób prawnie za nie odpowiedzialnych, i w tym celu będą podejmowały wszelkie właściwe kroki ustawodawcze oraz administracyjne.* W tym miejscu wskazania wymaga, że niewystarczająca regulacja prawna instytucji biegłych i rozproszenie regulacji już istniejących rzutuje na prowadzenie postępowań sądowych dotyczących orzekania o niepełnosprawności. W związku z powyższym zachodzi konieczność uporządkowania przepisów prawa w odniesieniu do opinii biegłego umożliwiających realizację praw małoletnich do rzetelnego procesu w rozsądnym terminie.

Na stronie Rządowego Centrum Legislacji zamieszczony został projekt ustawy o biegłych sądowych z dnia 29 października 2014 r., który znajduje się na etapie opiniowania. W uzasadnieniu projektu wskazano, że jej celem jest uregulowanie problematyki ustanawiania biegłych sądowych w sposób zapewniający dostęp do wysokokwalifikowanego korpusu ekspertów wpisanych na listy biegłych sądowych, co przełożyć powinno się na usprawnienie toku postępowań sądowych. W ocenie Rzecznika Praw Dziecka celowym byłoby także uzupełnienie przedmiotowego projektu o wprowadzenie jednolitego w skali kraju wzoru listy biegłych sądowych, jak też stworzenie ogólnie dostępnego rejestru zawierającego informacje pochodzące ze wszystkich list prowadzonych przez prezesów sądów okręgowych. Powyższa regulacja umożliwiłaby sprawne ustalenie odpowiedniego specjalisty, jak też możliwego terminu sporządzenia opinii.

W związku z poruszoną problematyką w ocenie Rzecznika zachodzi konieczność pilnego wprowadzenia do polskiego porządku prawnego kompleksowej ustawy, która w sposób wyczerpujący uregulowałaby zagadnienie funkcjonowania biegłych sądowych. Mając również na uwadze konieczność zapewnienia sprawnie funkcjonującego wymiaru sprawiedliwości, stanowiącego gwarancję realizacji konstytucyjnego prawa dostępu do sądu, powołując się na upoważnienie Rzecznika Praw Dziecka do podejmowania działań w interesie dzieci określone przepisami art. 3, 10a i 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 2086) zwracam się do Pana Ministra o podjęcie działań, które pomogą rozwiązać opisany problem.

Z wyrazami szacunku
Marek Piński

Do wiadomości:

Pani Elżbieta Rafalska,
Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej